

MAMLAKATIMIZDA XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA MOLIYA TIZIMINI BAHOLASH VA MOLIYANI TAKOMILLASHTIRISH

Saminjonova Oygul Ma‘rufjon qizi
Moliya instituti I-kurs talabasi
email:oygulxonsaminjonova@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada hozirgi kunda davlatning milliy iqtisodiyotini hususan moliya tizimini rivojlantirish asosiy vazifa sifatida ko‘rib, bu yuksalish uchun Moliya tizimi rivojlangan mamlakatlar tajribalarini samarali qo‘llash usullari o‘rganilgan. Respublika taraqqiyotini iqtisodiy jihatdan yuksaltirish uchun moliya tizimini takomillashtirish hamda yuqori makroiqtisodiy ko‘rsatkichlarga erishish masalalari muhim ahamiyat kasb etilishi yoritilgan va moliya tizimini rivojlantirishning taxlili yuzasidan taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan. Shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o‘tish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida»gi 2020 yil 24 fevraldagi PQ-46II qarori talablari va yurtimizda hisob siyosatida yangi sahifa ochilishi haqida

Kalit so‘zlar: Moliya, moliyani rejalashtirish, Respublikada moliya tizimini yuksaltirish omillari, taxlil va takliflar, Moliyaviy hisobot xalqaro standartlari (MXXS), iqtisodiyotining uyg‘unlashuvi, buxgalteriya hisobining modellari, xorij investitsiyalar

Аннотация: В данной статье развитие национальной экономики государства, особенно финансовой системы, рассматривается как основная задача, и для этого совершенствования изучаются методы эффективного применения опыта стран с развитыми финансовыми системами. В целях повышения экономического развития республики освещены вопросы совершенствования финансовой системы и достижения высоких макроэкономических показателей, а также разработаны предложения и рекомендации по анализу развития финансовой системы. ПЗ-46II от 24 февраля 2020 года «О дополнительных мерах» и об открытии новой страницы в учетной политике в нашей стране.

Ключевые слова: Финансы, финансовое планирование, факторы совершенствования финансовой системы в республике, анализ и предложения, Международные стандарты финансовой отчетности (МСФО), гармонизация экономики, модели бухгалтерского учета, иностранные инвестиции

Annotation: In this article, the development of the national economy of the state, especially the financial system, is seen as the main task, and methods of effective application of the experiences of countries with developed financial systems are studied for this improvement. In order to increase the economic development of the republic, the issues of improving the financial system and achieving high macroeconomic indicators are highlighted, and suggestions and recommendations have been developed regarding the analysis of the development of the financial system. about the requirements of the decision PQ-46II of February 24, 2020 "on additional measures" and about the opening of a new page in the accounting policy in our country.

Key words: *Finance, financial planning, factors of improving the financial system in the Republic, analysis and proposals, International Financial Reporting Standards (IFRS), harmonization of the economy, accounting models, foreign investments*

KIRISH

Mamlakatimizda moliyaviy xisobotning xalqaro standartlariga (MHXS) jadal o‘tmoqda. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 24-fevralda qabul qilingan PK-4611-son “Moliyaviy xisobotning xalqaro standartlarga o‘tish bo‘yicha chora-tadbirlar to‘g‘risida” qarori(2) ga asosan yirik soliq to‘lovchilar toifasiga kiruvchi korxonalariga MHXSga muvofiq moliyaviy hisobot taqdim etish vazifasi yuklatilgan. Ushbu vazifalarni xal qilishda xalqaro standartlar va ilg‘or xorijiy tajribalarni o‘rganish muhim ahamiyat kasb etadi. Barcha standartlarni bir urinishda o‘rganib bo‘lmaydi. Ularning har birini alohida tadqiq etish maqsadga muvofiq xisoblanadi

Chunonchi, dunyoga yangi ko‘z bilan qarayotgan Resublikamiz endilikda yopiq iqtisodiyotdan imkon bo‘richa voz kechib, ochiq, shoffof, yangicha iqtisodiyotni tashkil etishini ushbu qaror yana bir qadamligini bildiradi.

Moliyaviy hisobotlarni xalqaro standartlariga asosida yuritish zarurati bizningcha quyidagilar bilan asoslanadi:

Birinchidan, dunyo mamlakatlari moliyaviy hisob va hisobotlarga qo‘yiladigan milliy talablar asosda shakillantirilishi, o‘rganish obe‘ktini moliyaviy holatini aniqlashda, solishtirish va taqqoslash imkoniyatini yetarli darajada taminlamay olmasligi;

Ikkinchidan, hisob va hisobotlarga MHXS talablarini etalon sifatida ishlatilishi mamlakat investitsion jozibadorligini oshirishga va ichki mulkdorlarning axborotga bo‘lgan talabini qondirishga xizmat qiladi;

Uchinchidan, milliy qimmatli qog‘ozlar bozori jahon fond birjalari orqali sotilishi erishish imkoniyati yaratiladi va valuta oqimini oshirishga xizmat qiladi;

Tortinchidan, milliy iqtisodiyotda xalqaro kompaniyalar sonini ortishiga va faoliyatini kengaytirishga xizmat qiladi;

Beshinchidan, MHXS talablari asosida yagona tan olinadigan moliyaviy hisobotni tuzish uning natijadorligini oshiradi va tuzish xarajatlari qisqaradi.

Xo‘sh MHXS o‘tish shuncha imkoniyat berar ekan nega bu jarayon shu kungacha cho‘zilib ketdi, bunga bir necha sabablar bor

■ yangi O‘zbekiston tarixi boshlanishigacha respublikamiz raxbariyatida yurtimiz iqtisodiyotini dunyo iqtisodidan chegaralangan holda bo‘lishidan manfaatdorlik va xayrixohlik bor edi.

■ davlat moliyaviy axborotlarni yuritilishini ta‘minlovchisi va bir vaqtning o‘zida moliyaviy axborotdan foydalanuvchisiga aylanib qolishi. Bu o‘z navbatida moliyaviy axborotlarni qadri va shakillanishi bir tomonlama qarashga olib keldi.

■ mamlakatimizda iqtisodiyotni raqamlashtirish darajasi pastligi va bu texnik jihatdan yaxshi yolg‘a qo‘yilmaganligi.

■ malakaliy mutaxassislar yetarli emasligi va o‘quv qo‘llanmalar yetishmovchiligi muammosi borligi hamda xorijiy tillar bilish darajasi pasligi.

■ mamlakatimiz xufyona iqtisodiyotda ulushu balandligi.

MHXS tamoyillari orqali moliyaviy hisob va hisobotlarni tashkil etish, maxsus davlat dasturlari doirasida amalga oshirilmasligi, davlat tomonidan jiddiy qo‘llab-quvvatlanmasligi kelgusi yillarda o‘tishning asosiy vazifalarini hal yetishga imkon bermaydi. Xalqaro standartlar darajasida milliy buxgalteriya standartlarining iqtisodiy tushunchalaridan maksimal darajada foydalanish tavsiya etiladi. Muayyan harakatlarning noto‘g‘ri talqin qilinishi xalqaro standartlarning mazmunini o‘zbek tiliga to‘g‘ri, malakali, o‘qiydigan tarjima qilish vazifasi ham eng dolzarb muamolardan hisoblanadi. Shuning uchun MHXS bo‘yicha kengash tuzilishi va bu orqali olib borilayotgan o‘zgarishlar, sharhlar, standartlarni hisobga olgan holda mavjud MHXS standartlarini o‘zbek tilida tarjima qilish, ularni qayta Nashr etish va yangiliklarini qabul qilish, shuningdek, ushbu materiallarga erkin kirishni ta‘minlash zarur.

Prezident qarori bu yangi iqtisodiy bilim va ko‘niklamarni talab etadi. Shu sababdan bir qator internet tarmoqlarda norozi va nolishlar buxgalterlar tomonidan bildirilishi mumkin. Yangi bilimlarni egallash va o‘zlashtirish, bir qobiqqa va ko‘rinishga o‘rganib yangi ishlash uslubini bilish mashaqqat va mehnat talab qiladi. Ammo hozirgi kundagi dunyo iqtisodiyotidagi real holat shuki, buxgalter faoliyatining asosi moliyaviy axborot foydalanuvchisi manfaati, ya‘ni investor va qaror qabul qiluvchi mulkdorlar, boshqacha emas. Lekin afsus, ko‘pgina korxonalar, tashkilot kompaniya va banklar rahbarlari tushunmaydi yani buxgalterlar vazifasi soliq hisobotlarini to‘g‘ri va o‘z vaqtida topshirish yoki nazorat va tekshiruv uchun hisob-kitob yuritadi deb o‘ylaydi.

Shu bilan birgalikda shubhasiz, xalqaro hisobot standartlarini joriy etish mamlakat iqtisodiyot tarmoqlarini rivojlantirishning yangi bosqichiga o‘tadi. MHXS tomonidan tuzilgan hisobot, o‘zbek korxonalar, tashkilotlari va kompaniyalari faoliyatida real jarayonlarni aks ettiradi. Aktivlar bozor qiymati bo‘yicha hisobga olinadigan bo‘lsa, zaxiralari to‘g‘ri hisoblansa, dunyoning aksariyat mamlakatlarida tashqi foydalanuvchilar uchun tushunarli bo‘ladi. Natijada, MHXSni joriy etish nafaqat o‘zbek korxonalar, kompaniyalar va banklarning xalqaro darajaga chiqishiga, balki investitsiyalarni jalb qilishga ham yordam beradi

Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o‘tish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida Prezident qarori imzolandi.

Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga (keyingi o‘rinlarda – MHXS) o‘tishni jadallashtirish orqali xorijiy investorlarni zarur axborot muhiti bilan ta‘minlash va xalqaro moliya bozorlariga kirish imkoniyatlarini kengaytirish, shuningdek, hisob va audit sohalarini mutaxassislarini xalqaro standartlar bo‘yicha tayyorlash tizimini takomillashtirish maqsadida: I. Belgilansinki, aksiyadorlik jamiyatlari, tijorat banklari, sug‘urta tashkilotlari va yirik soliq to‘lovchilar toifasiga kiritilgan yuridik shaxslar: 2021 yil I yanvardan boshlab, MHXS asosida buxgalteriya hisobi yuritilishini tashkil etadi va 2021 yil yakunlaridan boshlab moliyaviy hisobotni MHXS asosida tayyorlaydi, qonun hujjatlarida MHXSga o‘tishning ertaroq muddatlari nazarda tutilgan yuridik shaxslar bundan mustasno 2021 yil yakuniga qadar buxgalterlarni xalqaro sertifikatlash doirasida “MHXS bo‘yicha moliyaviy hisobot” fanini muvaffaqiyatli topshirganligi to‘g‘risida hujjatga yoxud “Sertifikatlangan xalqaro professional buxgalter (CIPA)”, “Sertifikatlangan diplomli buxgalter (ASSA)”, “Sertifikatlangan jamoatchi buxgalter (SRA)” va “Xalqaro moliyaviy hisobot bo‘yicha diplom (DipIFR)” sertifikatlaridan (keyingi o‘rinlarda – xalqaro buxgalter sertifikati) biriga ega kamida uch nafar mutaxassis miqdorida MHXSni sifatli qo‘llash uchun yetarli bo‘lgan buxgalteriya xizmati xodimlari bilan ta‘minlaydi.

O‘zbekiston Respublikasi Davlat aktivlarini boshqarish agentligi 2020 yildan boshlab, ushbu bandda ko‘rsatilmagan davlat ulushi bo‘lgan xo‘jalik jamiyatlari va davlat korxonalarining MHXS asosida buxgalteriya hisobini yuritish va moliyaviy hisobotni tayyorlashga o‘tish jadvali har yili tasdiqlanishi va I iyunga qadar rasmiy veb-saytida e‘lon qilinishini ta‘minlasin.

2. Shunday tartib o‘rnatilsinki, unga muvofiq moliyaviy hisobotni ixtiyoriy ravishda MHXSga muvofiq tayyorlaydigan tadbirkorlik sub‘ektlari buxgalteriya hisobining milliy standartlari bo‘yicha moliyaviy hisobot taqdim etishdan ozod etiladi.

3. O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi MHXSni joriy etish bo‘yicha vakolatli organ etib belgilansin va unga quyidagi funksiyalar yuklansin: O‘zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo‘mitasi, Kapital bozorini rivojlantirish agentligi, Davlat aktivlarini boshqarish agentligi bilan birgalikda MHXSning joriy etilishini, shu jumladan, tadbirkorlik sub‘ektlari tomonidan moliyaviy hisobotlar MHXS asosida o‘z vaqtida e‘lon qilinishini monitoring qilish;

Mavzuga oid adabiyotlar taxlili: Bugungi kunda jahon iqtisodiyotini, xususan, jahon iqtisodiy barqaror rivojlanish jarayonlarini kuzatar ekanmiz, Shu sababli ham bugungi globallashtirish jarayonida moliya tashkilotlari, yirik korporatsiyalar va hatto mamlakatlar miqyosida MHXSlar tan olinib, hisobot tizimini yuritishda tayanib kelinmoqda. Xususan, O‘zbekistonda ham bu jarayonda faol ravishda iqtisodiy islohotlar olib borilmoqda. Ma‘lumotlarga ko‘ra, mamlakat darajasida MHXSni qabul qilish bo‘yicha o‘tkazilgan turli tadqiqotlar shuni ko‘rsatdiki, MHXSni qabul qilgan mamlakatlar bo‘ylab to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar oqimining o‘sishini boshdan kechirgan [9]. Xususan, Buyuk Britaniya, Italiya va Germaniya kabi mamlakatlarda olib borilgan tadqiqotlarga ko‘ra, MHXSni joriy etish buxgalteriya hisobi ma‘lumotlarining sifati yaxshilanganligi aniqlangan [10]. Bu shuni anglatadiki, MHXS asosida tayyorlangan moliyaviy hisobotlar yuqori sifatli, shaffof va taqqoslanadigan moliyaviy ma‘lumotlarni taqdim etadi. Bu xalqaro tashkilotlar uchun foydalidir, chunki u investorlar, kreditorlar, moliyaviy Tahlilchilar va moliyaviy hisobotlarning boshqa foydalanuvchilariga o‘z investitsiyalari samaradorligini har tomonlama baholashga yordam beradi

Tadqiqot metodologiyasi. Maqolada rivojlangan mamlakatlarda chop etilgan mavzuga doir adabiyotlar MHXS sohasida mutaxassislarni tayyorlash bo‘yicha jahonning muvaffaqiyatli tajribalarini ommalashtirish, shu jumladan, buxgalteriya hisobi va audit sohasida qayta tayyorlash va malaka oshirish bo‘yicha nodavlat ta‘lim tashkilotlarini (keyingi o‘rinlarda – akkreditatsiyadan o‘tgan o‘quv markazlari) hamda sohaga oid oliy ta‘lim muassasalarining o‘quv dasturlarini bosqichma-bosqich xalqaro akkreditatsiyadan o‘tkazish yuzasidan buxgalteriya hisobi sohasidagi xalqaro tashkilotlar (Sertifikatlangan diplomli buxgalterlar xalqaro assotsiatsiyasi (Association of Chartered Certified Accountants – ASSA) va boshqalar) bilan o‘zaro hamkorlikni kengaytirish; rivojlangan davlatlarning ilg‘or tajribasi asosida o‘quv jarayonining sifatini, imtihonlarni o‘tkazish va natijalarini baholashning shaffofligini ta‘minlovchi MHXS bo‘yicha sertifikatlashning samarali tizimini joriy etish,

O‘zbekiston Respublikasi Bosh vazirining o‘rinbosari J.A.Qo‘chqorov – mazkur qarorning o‘z vaqtida, sifatli va to‘liq bajarilishini ta‘minlasin, belgilangan tadbirlarni bajarishga mas‘ul bo‘lgan vazirlik, idora va tashkilotlar faoliyatini samarali muvofiqlashtirsin, har chorakda ular rahbarlarining bajarilgan ishlar to‘g‘risidagi hisobotlarini eshitsin hamda aniqlangan kamchiliklarni o‘z vaqtida bartaraf etish bo‘yicha choralar ko‘rsin;

O‘zbekiston Respublikasi moliya vaziri – MHXS joriy qilinishi monitoringini ta‘minlasin, buxgalteriya hisobi milliy standartlarini MHXS bilan uyg‘unlashtirish, buxgalteriya hisobi sohasida

xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni kengaytirish va tajribali hamda yuqori malakali mutaxassislarni MHXSni joriy qilish jarayoniga jalb etish bo‘yicha choralar ko‘rsin;

O‘zbekiston Respublikasi oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vaziri I.U.Majidov – ta‘lim jarayonlariga MHXSni chuqur o‘qitishni muvaffaqiyatli va samarali joriy etish, pedagog kadrlarni MHXS bo‘yicha sertifikatlash va oliy ta‘lim muassasalari o‘quv dasturlarini akkreditatsiyalash yuzasidan barcha zarur choralarni ko‘rsin, shuningdek, mazkur qaror bilan belgilangan vazifalar ijrosini ta‘minlasin; mas‘ul vazirliklar, idoralar va tashkilotlar rahbarlari – mazkur qaror bilan tasdiqlangan “Yo‘l xaritasi”da nazarda tutilgan tadbirlarni o‘z vaqtida va sifatli amalga oshirsin;

Fikrimizcha, yuqorida keltirilgan ijobiy jihatlarga mos ravishda, quyidagi MHXSga o‘tish natijasida erishiladigan amaliy afzalliklarga ega bo‘lishimiz mumkin:

Aktivlarni baholashning bozor mexanizmlari – bunda aktivlar va majburiyatlarning boshlang‘ich qiymati va uning joriy bozor qiymatidan foydalanish ham investor, ham tashkilotning o‘zi uchun samarali qarorlar qabul qilish imkoniyatini yaratadi;

□ Moliyaviy instrumentlarni qo‘llashning qulayligi – Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarida zamonaviy biznes yo‘nalishlari va operatsiyalarni aks ettirish usullarini yetarli darajada tez-tez qayta ko‘rib chiqilishi iqtisodiy subyektlarning moliyaviy instrumentlardan foydalanish imkoniyatlarini oshiradi;

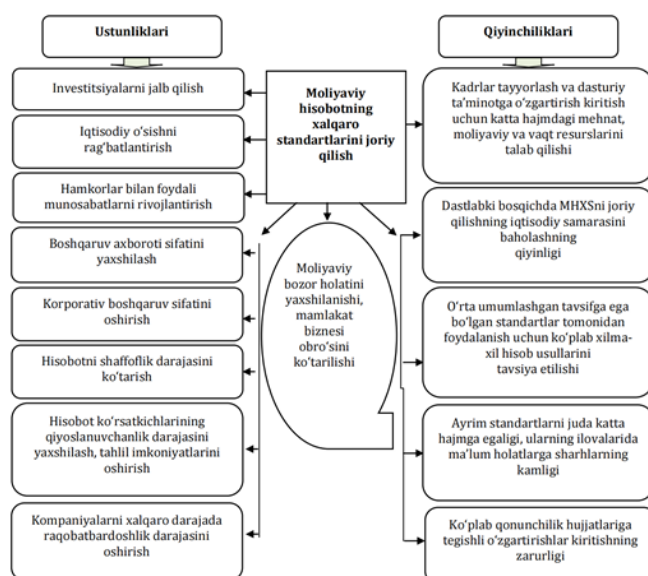
□ Aktivlar qadrsizlanishini o‘z vaqtida aks ettirish – amaldagi buxgalteriya hisobining milliy standartlari aktivlar qadrsizlanishi xavfi bo‘yicha choralar ko‘rishni talab etmaydi. Shu tufayli, yirik kompaniyalarda aktivlar summasining oshirib ko‘rsatilish riskini yuzaga keltiradi. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari bunday xavfilarning oldi olinishi uchun zaruriy talablarni qo‘yadi.

Axborot shaffofligini oshirish	•shaffoflik xususiyati sifatli moliyaviy axborot va xalqaro darajada qiyoslanuvchanlikni ta‘minlaydi. Buning natijasida investorlar va boshqa bozor qatnashchilari asoslangan iqtisodiy qarorlar qabul qilish imkoniyatiga ega bo‘ladi.
Kapital bozorlarining rivojlanishi va qimmatli qog‘ozlar bozorlarida savdolar ko‘lamining kengayishi	•kapital bozorlarining rivojlanishi va qimmatli qog‘ozlar bozorining mamlakat ichida shakllanishi va savdolar ko‘payishi iqtisodiy rivojlanishning jadallashirish omili hisoblanadi. Bunda MHXS asosidagi hisobot ma‘lumotlari kapital bozor ishtirokchilari uchun asosiy va ishonchli axborot manbasi bo‘lib xizmat qiladi
Iqtisodiy samaradorlik oshishi	•bu xususiyat investorlar va kompaniya boshqaruvchilari o‘rtasidagi moliyaviy axborot yetishmovchiligini kamaytiradi. Natijada investorlar o‘z sarmoyalarning samarali boshqaruvi bo‘yicha to‘laqonli axborotga ega bo‘ladi.
Hisobdorlik oshishi	•bu xususiyat investorlar va kompaniya boshqaruvchilari o‘rtasidagi moliyaviy axborot yetishmovchiligini kamaytiradi. Natijada investorlar o‘z sarmoyalarning samarali boshqaruvi bo‘yicha to‘laqonli axborotga ega bo‘ladi.
Bozor likvidligi yaxshilanishi va kapital sarfining pasayishi	•moliyaviy axborotlarning batafsil yoritilishi va xalqaro darajada qiyoslanuvchanlik bozor likvidligini oshiradi va kompaniyalar uchun milliy va xorijiy kapital jalb etish sarflarini kamaytiradi.
Xorijiy investitsiyalarning milliy bozorga kirib kelishi va investorlarni himoya qilishning takomillashishi	•milliy bozorda xorijiy investorlarga ijobiy investitsiya muhiti yaratilishi hamda investorlar huquqlari himoyalangan bo‘lishi lozim. MHXSning kapital bozor qatnashchilari tomonidan qabul qilinishi va unga muvofiq tuzilgan moliyaviy hisobotlar ochiq e‘lon qilinishi ushbu jarayonlarni tezroq amalga oshirish imkoniyatini beradi.
Moliyaviy tahlilchilar prognozlaridagi aniqlik	•moliyaviy axborotning sifati va qiyosiyligini ta‘minlaydigan muhit moliyaviy tahlilchilar faoliyatiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi va prognozlash tahlillari sifatini oshiradi. Ushbu tahlillar kapitalning samarali boshqaruvi va kelgusida kapital jalb etilishi yoki taqsimlanishi bo‘yicha to‘g‘ri iqtisodiy qarorlar qabul qilinishiga xizmat qiladi.

1-rasm. MHXSga o‘tishning ijobiy jihatlari

Shunga asosan, xalqaro standartlarni mamlakatimiz hisob tizimiga joriy qilishning qanday oqibatlari bizni kutib turganini yaxshilab his qilmog‘imiz zarur. Birgina hozirgi kunda kadrlash yetishmovchiligi yoki o‘qitish qiymatining yuqoriligi, moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o‘tish ancha yillar talab qilishi hamda ko‘plab resurslar va imkoniyatlarini talab qilishi ma‘lum bo‘lib ulgurgan.

Bunday jarayonning boshlanishi ekanligini e‘tiborga olib hamda bunday qiyinchiliklar uning ustunlik tomonlarini inkor etolmasligini hisobga olgan holda, quyidagi taxminiy oqibatlarni sanab o‘tishimiz va to‘g‘ri yo‘nalishda tegishli xulosalar chiqarishimiz uchun juda zarur hisoblanadi (2-rasm)

2-rasm. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarni O‘zbekiston Respublikasi hisob amaliyotiga joriy qilishning oqibatlari.

Xulosa va takliflar. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o‘tishning dolzarbligi, ijobiy jihatlari va afzalliklarini hamda oqibatlarini tahlil qilish hamda nazariy-uslubiy jihatlarini tadqiq qilish natijasida quyidagi xulosalarni berish mumkin: birinchi, korxonalarda moliyaviy hisobotlarni tayyorlashda moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarini qo‘llash, uning ahamiyati va zarurati o‘rganish, nazariy-uslubiy jihatlarini tadqiq qilish orqali ushbu moliyaviy hisobotlardan foydalanuvchilar, asosan, investorlarni jalb qilishda ustuvorlikka ega ekanligi hamda shaffof va to‘liq ochib berilgan ma‘lumotlar to‘plamini taqdim etilishi va ishonchli manba bo‘lib xizmat qilishini alohida ta‘kidlab aytish zarur

Ikkinchidan, mamlakat miqyosida moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarini joriy etishda eng kerakli resurs bu kadrlar hisoblanadi. Shu sababdan, kadrlar tayyorlash tizimini tezkor ravishda ishlab chiqish va dasturiy ta‘minotga o‘zgartirish kiritish

uchun mavjud va qo‘shimcha resurlardan keng foydalanish maqsadga muvofiqdir;

Uchinchidan, milliy buxgalteriya hisobini MHXSning prinsip va talablariga mos holda keltirish bo‘yicha islohotlarni davom ettirish jarayonida amaldagi me‘yoriy huquqiy hujjatlarga, buxgalteriya hisobining milliy standartlariga zaruriy o‘zgartirish va qo‘shimchalar kiritish, xususan, nizomlar, yo‘riqnomalar va qoidalarni ham standartlarga aylantirishimiz kerak;

To‘rtinchidan, MHXSni qabul qilish va uni qo‘llashda hisob tizimidan tashqari, moliya, pul-kredit, soliq va mehnat qonunchiligini hamda kapital bozorini o‘zaro uyg‘unlikda ta‘minlash zarur. Shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi Moliya tizimini yanada rivojlantirish strategiyasini amalga

oshirish Davlat dasturida[O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi farmoni № PF-4947 “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish strategiyasi to‘g‘risida”. <http://turkiston.uz>]: “Raqamli iqtisodiyot ishlab chiqarishning asosiy omili raqamli ma’lumotlar, katta hajmlarni qayta ishlash va tahlil natijalarini qo‘llagan holda, an’anaviy boshqaruv shakllari bilan taqqoslaganda, turli xil ishlab chiqarish, texnologiyalar, uskunalar, saqlash, sotish, tovar va xizmatlarni yetkazib berish samaradorligini sezilarli darajada oshirishi mumkin” degan fikr bildirilgan.

Yuqoridagi bir qator iqtisodchi olimlarning fikrlarini inobatga olgan holda bugungi kunda tijorat banklarining investitsiya faoliyati kengaytirilishini yanada rag‘batlantirish, iqtisodiyot tarmoqlarini modernizatsiya qilish, texnik va texnologik qayta jihozlashga yo‘naltirilgan uzoq muddatli investitsiya loyihalarini moliyalash hajmlarini oshirish uchun ularning resurs bazasini mustahkamlash lozim.

MANBA VA FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

Ilmiy adabiyotlarda Respublikada moliya tizimini hamda moliyani takomillashtirishni tushunchasiga turlicha ta’rif va talqinlar keltirilgan hamda barqaror moliyani rivojlantirishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning o‘rni va ahamiyati ilmiy asoslangan.

Jumladan,. Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari asosida banklarda buxgalteriya hisobi. O‘quv qo‘llanma. Hammuallif - T.: "MOLIYA", 2010 - 272 b.

2.M.Bonham.Generally accepted a ccounting practice under IFRS. Ernst & Young. USA, 2010.

3. Buxgalteriya hisobining xalqaro standartlari. Tarjima. A. Rizaqulov, B.Xasanov, Uzbekistan www.scientificprogress.uz Page 348

SCIENTIFIC PROGRESS VOLUME 4 I ISSUE 4 I 2023 _ISSN: 2181-1601

Scientific Journal Impact Factor (SJIF 2022=5.016) Passport: <http://sjifactor.com/passport.php?id=22257>

4.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o‘tishning qo‘shimcha chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Qarori. 2020 yil 24 fevralda PQ-46II.

5.Ibragimov A., Rizaev N. Banklarda buxgalteriya hisobining milliy va xalqaro standartlari. O‘quv qo‘llanma. -T.: BMA «Moliya» nashriyoti, 2016 y. - 370 b.

6.Ergasheva SH., Ibragimov A, Rizaev N. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari. O‘quv qo‘llanma. - T.: TDIU. «IQTISODIYOT», 2019 y. - 321 b. (grif 1000-150, 2018 y. 7 dekabr)

7.S.N.Tashnazarov-Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari.Darslik-Toshkent.: Iqtisod-moliya,2019-584 b.

8.D.E.Norbekov, A.N.To‘rayev, Sh.Sh.Rahmonov –Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari : O‘quv qo‘llanma-T.: “Iqtisod-moliya”,2019-332 b.

9.www.mf.uz – Ozbekiston Respublikasi Moliya vazirligi rasmiy sayti

10.www.tfi.uz – Toshkent moliya institute sayti